шляхом проведення навчань, тренінгів і супервізій. Таким чином, практичні імплікації спрямовані на створення в закладі освіти безпечного, підтримувального середовища, у якому психологічна допомога є системною, доступною та ефективною [1].

Сучасні виклики вимагають системного перезавантаження психологічної служби на основі науковості, доказовості та цифрової інтеграції. Психологічна допомога має стати невід'ємною складовою освітнього середовища. Консолідація зусиль науковців, практиків і управлінців є ключовою умовою забезпечення доступної, якісної та ефективної підтримки психічного здоров'я в освіті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Методики психологічного супроводу педагогічних працівників зі створення безпечного освітнього середовища у закладі освіти в умовах війни / за наук. ред. Н. В. Лунченко; авт. кол.: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2025. 157 с.
2. Панок В. Г. Концепція реформування психологічної служби у системі освіти України на період до 2030. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. 5(2). 1–10. https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5204.
3. Inter-Agency Standing Committee. IASC Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings. Geneva: IASC, 2007. 205 p.

Луценко Ю. А.*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПЕДАГОГІВ НУШ: ВИКЛИКИ ТА ІНСТРУМЕНТИ РЕАГУВАННЯ

Початок пілотування реформи «Нова українська школа» (НУШ) було розпочато в 2017-2018 роках і стосувалося виключно початкової школи. На сайті Міністерства освіти і науки України зустрічається визначення, що Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки. Головна мета – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті. НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не боятися висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами. Батькам теж подобається відвідувати цю школу, адже тут панують співпраця та взаєморозуміння [4]. На рівні впровадження реформи основна увага скеровується на тих, хто отримує освітні послуги – дітей та батьків. Водночас учитель має розширити асортимент впровадження інноваційних форм, методів, інструментів роботи з дітьми та батьками, володіти комп'ютерною грамотністю, вміти використовувати технології

* © ***Луценко Ю. А.***

розбудови безпечного класу. Робота вчителя має бути трансформована та видозмінена відповідно до філософії, основних цінностей та дизайну освітнього процесу. Це призводить до певних викликів у педагогічній спільноті, передусім пов'язаних з психологічною неготовністю вчителів до зміни «звичної» системи викладання матеріалу, організації освітнього простору, модифікації матеріалів і підходів. З іншої сторони сам учитель потребує психологічної підтримки, відновлення ресурсів, психоемоційної стабілізації та розвантаження в умовах закладу освіти. Вказане набуває більшої актуальності під час війни, оскільки на педагога, крім внутрішніх факторів психологічного напруження, діють і чинники, пов'язані з високим рівнем небезпеки, тривоги, соціального напруження, економічної нестабільності, окупацією, зміни складу учнів (наявність у класах дітей із сімей ветеранів, військових, тих, хто зазнав втрат батьків, дітей з внутрішньо-переміщених сімей тощо). На наш погляд вирішення вказаної проблеми можливе через надання психоемоційної підтримки вчителям, формування у них відповідних компетентностей. За таких умов роль та значення практичного психолога системи освіти, як провайдера психологічних знань та надавача психосоціальної підтримки вчителям, значно зростає. В. Г. Панок зазначає, що питання психологічного супроводу вчителів в умовах НУШ має стати одним із ключових завдань психологічної служби. Він зауважує, що НУШ це не просто нові інструменти, передусім – це зміна відносин між учнем і вчителем, зміна відносин між батьками і вчителем. Це зміна настанов, переконань, педагогічних навичок у вчителів, які 30 років попрацювали в одній системі і тепер їм треба перелаштуватись. Це важко і вчителям потрібен психологічний супровід [5]. Психологічна підтримка вчителя в умовах НУШ має свої виклики – не всі заклади мають у штаті психолога, а у тих, де психолог є, часто не вистачає довіри. Особистість учителя також зазнає трансформаційних змін, пов'язаних із змінами освітнього процесу. На основі емпіричних даних були сформульовані сильні сторони українського вчителя до яких відносять: гнучкість та адаптивність, психологічна й соціальна компетентність, професійну майстерність, сучасні методи навчання й діджиталізацію, навчання протягом життя, вміння виходити за межі класу і ділитися власним досвідом, стресостійкість, ефективна комунікація та індивідуальний підхід до учнів, цікавіть уподобаннями дітей, інтеграція предметів у реальне життя [6]. Формування визначених характеристик вимагає часу, сил та ресурсів, які є вичерпними в умовах війни. Більше половини з визначених учителями характеристик успішного вчителя НУШ так чи інакше пов'язані з психологічною компетентністю. Серед основного виклику сучасного вчителя дослідники визначають уміння розраховувати сили і зберігати баланс справ. Розвиток

стресостійкості та резильєнтності українського вчителя визначено одним з пріоритетів у роботі психологічної служби системи освіти в 2025/2026 навчальному році. Психологічна підтримка вчителя може забезпечуватися у кількох векторах. По-перше, це формування навичок самозарадності, як в умовах закладу освіти, так і в після робочий час. Ефективний учитель має усвідомити, що від його стану, ресурсу, внутрішнього спокою залежить мікроклімат у дитячому колективі, психологічна стійкість дітей, їх здатність витримувати навантаження, пов'язане з війною. До інструментів самозарадності ми відносимо скринінгові методики, інструменти визначення балансу між витратою сил та їх підкріпленням, планування часу та визначення пріоритетності в завданнях, навички управління емоціями та думками, навички відновлення після переживання кризових подій.

Вочевидь під час війни одним із важливих компонентів психологічної підтримки вчителя в умовах НУШ є навчання основам травмофокусованого навчання, травмопедагогіки, моделі «зцілюючих класів» [3, с. 82]. Учитель, який володіє знаннями щодо впровадження моделі зцілюючого класу, створює передумови для психологічного комфорту, сприятливого мікроклімату, ефективної комунікації з дітьми та батьками. Такий учитель буде почуватися впевненіше, спокійніше, стійкіше і зможе зберігати баланс сил. Психологічна підтримка вчителя виступає одним з основних завдань не лише психологів, а й системи освіти в цілому. Н. В Лунченко. вказує, що супровід психологічної безпеки в закладі освіти має бути системним та комплексним, здійснюватися протягом усього навчального року і охоплювати всіх суб'єктів освітнього процесу. Такий підхід може бути реалізований через впровадження системи психологічних занять та тренінгів для вчителів, супервізій та групових дискусій з питань безпечної психологічної взаємодії, ненасильницької комунікації, психолого-педагогічних практикумів із відпрацювання вмінь партнерського, діалогічного спілкування та прийомів створення безпечної психологічної взаємодії, використання скринінгових методик та інструментів підтримки рівня злагоди, що дозволяють своєчасно виявляти ознаки дистресу, емоційного виснаження та соціально-психологічних ризиків [1, с. 85].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лунченко Н. В. Інноваційні підходи у діяльності працівників психологічної служби щодо зміцнення психологічної безпеки й благополуччя педагогів і учнів в умовах викликів сучасної освіти. *Розвиток психологічної компетентності педагогічного працівника в умовах сучасних викликів* : зб. матеріалів регіон. наук.-практ. інтернет-конф. (28 листоп. 2025 р., м. Житомир). Житомир: КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР, 2025. С. 84–87.
2. Лунченко Н., Вознюк А., Лисоконь І. Психоемоційне благополуччя педагогів: роль позитивної психотерапії в його формуванні. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 10(56). С. 1684–1696.

3. Луценко Ю. А. Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування авт. кол: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов / за наук. ред. Н. В. Лунченко. *НАПН України, Укр. наук.- метод. центр практ. психол. і соц. роботи*. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. С. 71–73.
4. Нова українська школа [Електронний ресурс] // НУШ.org.ua. URL: https://nus.org.ua/.
5. Панок В. Г. Рівень професіоналізму працівників психологічної служби потребує суттєвого покращення. [Електронний ресурс] // Vseosvita.ua. URL: https://vseosvita.ua/c/vseosvita/post/5927.
6. Троян І. Нова українська школа. Сучасні вчителі – не лише носії та передавачі знань: говоримо з українськими педагогами про їхні сильні та слабкі сторони [Електронний ресурс] // НУШ.org.ua. URL: https://nus.org.ua/.

Марецька Л. П.*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТІВ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

В умовах реформування системи освіти та відповідно до концепції «Нової української школи» однією із ключових освітніх галузей є мовно-літературна, адже саме вона впливає на формування комунікативної, читацької та громадянської компетентностей. Загалом мовно-літературна освітня галузь має значний потенціал до міжпредметної інтеграції та попри це досить часто фрагментарно та несистемно її впроваджує, що породжує певну суперечність між задекларованим в НУШ компетентнісним підходом та його реальним впровадженням в освітній процес закладів загальної середньої освіти.

Незважаючи на значний інтерес науковців до проблематики інтеграції мовно-літературної освітньої галузі, на сьогодні і досі немає достатньої кількості наукових підходів щодо її інтеграції з іншими предметами в Новій українській школі.

Реформування загальної середньої освіти НУШ відбувається на засадах компетентнісного підходу, який передбачає формування ключових компетентностей. Як пише В. Шевченко, «…Компетентнісний підхід узгоджує освітній процес з розвитком конкретних навичок, які здобувачі повинні опанувати під час навчання. У той час як традиційна система освіти завжди зосереджувалася на набутті знань, умінь та навичок, компетентнісний підхід зміщує акцент з накопичення цих знань, умінь та навичок на навчання та розвиток здатності застосовувати набуті знання та досвід практично та творчо в різноманітних ситуаціях….» [2, с. 235]. Як зазначено в Законі України «Про освіту»: «Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [3].

* © ***Марецька Л. П.***